

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 92/06-39

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 22. marca 2007 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcov Juraja Horvátha a Sergeja Kohuta o sťažnosti spoločnosti B., a. s., so sídlom S., zastúpenej advokátom JUDr. M. R., B., namietajúcej porušenie jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Obo/86/2005 zo 6. októbra 2005 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 34 Cb 214/01-Hu-74 z 1. decembra 2004 takto

r o z h o d o l :

Základné právo spoločnosti B., a. s., so sídlom S., podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Obo/86/2005 zo 6. októbra 2005 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 34 Cb 214/01-Hu-74 z 1. decembra 2004 p o r u š e n é n e b o l o .

Odôvodnenie:

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 14. februára 2006 doručená sťažnosť spoločnosti B., a. s., so sídlom S. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. M. R., B., vo veci namietaného porušenia jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 5 Obo/86/2005 zo 6. októbra 2005 (v sťažnosti nesprávne uvedené z 26. októbra 2005, pozn.) v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) č. k. 34 Cb 214/01-Hu-74 (v sťažnosti nesprávne uvedené č. k. 34 Cb 214/01-74, pozn.) z 1. decembra 2004.

Sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd vyslovil porušenie označeného základného práva, zrušil rozsudky krajského súdu a najvyššieho súdu a vrátil vec krajskému súdu na ďalšie konanie. Súčasne sťažovateľka navrhla odklad vykonateľnosti týchto rozsudkov so zreteľom na súvis tohto konania s konkurzným konaním, v ktorom sa nachádza žalobca, doc. JUDr. J. O., CSc., správca konkurznej podstaty úpadcu G., a. s., v konkurze (ďalej len „žalobca“).

Zo sťažnosti vyplýva, že žalobou podanou krajskému súdu 27. decembra 2001 sa žalobca domáhal voči sťažovateľke zaplata sumy 37 012 500 Sk istiny s príslušenstvom. Žalobca odôvodnil žalobu tým, že *„žalovanému poskytol finančné prostriedky v dohodnutej výške za úrok 5,75 % na dobu 90 dní, pričom ako zabezpečenie vrátenia poskytnutých prostriedkov slúžil prevod cenného papiera“*, pričom opodstatnenosť uplatneného nároku odôvodnil skutočnosťou, že *„žalovaný do dňa podania žaloby dlžnú sumu neuhradil“*. Podaním doručeným krajskému súdu 17. júla 2002 žalobca zmenil skutkové a právne dôvody uplatneného nároku i jeho výšku tak, že žiadal o vydanie bezdôvodného obohatenia v sume 35 000 000 Sk spolu s úrokom z omeškania, pretože podľa jeho názoru zmluva, na základe ktorej bolo poskytnuté plnenie, je buď neplatná alebo stratila platnosť. Krajský súd žalobe vyhovel a napadnutým rozsudkom uložil sťažovateľke zaplatiť sumu 35 000 000 Sk

so 17,6 % ročným úrokom z omeškania. Najvyšší súd napadnutým rozsudkom rozsudok krajského súdu potvrdil.

Podľa názoru sťažovateľky podaním žalobcu zo 17. júla 2002 sa zmenil nielen žalobný petit, ale aj rozhodujúce skutkové a právne dôvody uplatneného nároku, a preto išlo o zmenu žaloby podľa § 95 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ku ktorej je potrebný súhlas súdu uznesením podľa § 167 OSP. Pretože krajský súd o zmene návrhu na začatie konania nerozhodol, mal podľa jej názoru konať a rozhodnúť iba o pôvodnom návrhu, a nie o zmenenom, ktorý žalobca podal 17. júla 2002. Podľa tvrdenia sťažovateľky ide o *„takú vadu konania, ku ktorej musel odvolací súd prihliadnúť a napadnuté rozhodnutie súdu prvého stupňa zrušiť“*, a pretože tak neurobil, poprel *„zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces“*. Sťažovateľka ďalej uvádza, že odvolací súd (najvyšší súd) pochybil aj v tom, že sa vôbec nezaoberal argumentáciou jej podania zo 4. apríla 2005, ktorým sa *„iba bližšie rozviedli včas uplatnené odvolacie dôvody“*, a preto podľa jej tvrdenia rozhodol *„nezákonne, arbitrážne, v rozpore s ústavnou požiadavkou práva na spravodlivý súdny proces ...“*.

Podľa názoru sťažovateľky najvyšší súd ako odvolací súd nesprávne posúdil aj vznesenú námietku premlčania, keďže v danom prípade mal pri riešení otázky premlčania aplikovať nie príslušné ustanovenia Obchodného zákonníka, ale § 107 Občianskeho zákonníka.

Závažného pochybenia sa krajský súd, ako aj najvyšší súd dopustili podľa názoru sťažovateľky aj tým, že slovné spojenie „zmluva stráca platnosť“ použité v druhej vete článku III v bode 1 Zmluvy o spätnom odkúpení akcií (ďalej len „zmluva“) uzavretej 20. júla 1998 medzi G., a. s., a sťažovateľkou (*„V prípade že G. a. s. neuhradí celkovú cenu kúpy na účet B. a. s. v deň kúpy podľa ČL. II bod 1 zmluva stráca platnosť“*) vyložili vo význame „zmluva sa zrušuje“, t. j., že právne účinky zmluvy zanikli už z toho dôvodu, že žalobca nezaplatil celkovú cenu kúpy najneskôr v deň dohodnutý v zmluve. Z predloženej dokumentácie vyplýva, že žalobca zaplatil predmetnú sumu (35 mil. Sk) sťažovateľke jeden deň po dohodnutom termíne.

Sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd vo veci jej sťažnosti prijal nasledovné rozhodnutie:

„A: Na základe skutočností uvedených v ústavnej sťažnosti sme toho názoru, že postupom súdu v konaní, ako aj ich rozhodnutiami, bolo porušené naše základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, a to postupom a rozhodnutím Krajského súdu v Banskej Bystrici z 1. 12. 2004 č. k. 34 Cb 214/01-74, ako aj postupom a rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 26. októbra 2005 sp. zn. 5 Obo 86/05.

B: Obe uvedené rozhodnutia sa zrušujú a vec sa vracia Krajskému súdu v Banskej Bystrici na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

C: Zároveň navrhujeme, aby ústavný súd odložil vykonateľnosť rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 1. decembra 2004 č. k. 34 Cb 214/01-74 v spojení s rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 26. októbra 2005 sp. zn. 5/Obo 86/05 podľa ust. § 55 ods. 2 zák. č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov, v znení neskoršom, z dôvodov tam uvedených.“

Ústavný súd sťažnosť sťažovateľky predbežne prerokoval a uznesením č. k. II. ÚS 92/06-17 rozhodol podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov o jej prijatí na ďalšie konanie a zároveň odložil vykonateľnosť rozsudku krajského súdu č. k. 34 Cb 214/01-Hu-74 z 1. decembra 2004 v spojení s rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 5 Obo/86/2005 zo 6. októbra 2005

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľky, predsedu najvyššieho súdu a predsedu krajského súdu, aby sa vyjadrili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predsedu najvyššieho súdu ústavný súd zároveň vyzval, aby sa vyjadrili k sťažnosti.

Právny zástupca sťažovateľky, predseda najvyššieho súdu a predseda krajského súdu ústavnému súdu oznámili, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Vyjadrenie predsedu najvyššieho súdu bolo ústavnému súdu doručené 10. júla 2006. Okrem iného sa v ňom uvádza:

«...Nemáme k dispozícii súdny spis, preto sa nemôžem vyjadriť k tej časti sťažnosti, v ktorej sa Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky vytyka nesprávny procesný postup pri prejednaní odvolania sťažovateľa (rozsah, v akom bolo treba napadnutý rozsudok preskúmať, otázka možnosti doplnenia odvolacích dôvodov, atď.). K tejto časti sťažnosti len poznamenávam, že ak sa aj súd prvého stupňa dopustil procesného pochybenia v tom, že bez rozhodnutia o pripustení zmeny žaloby prejednal žalobu podľa zmeneného návrhu, zrejme sa toto pochybenie nemohlo v ničom dotknúť základných práv sťažovateľa, najmä mu tým nebola odňatá možnosť uplatniť všetky jeho procesné práva. ...

Podstatná časť sťažnosti sa venuje právnemu posúdeniu, konkrétne otázke premlčania uplatneného práva. Z rozhodnutí oboch súdov vyplýva, že obaja účastníci sú podnikatelia a právny vzťah medzi nimi vznikol v súvislosti so zmluvami týkajúcimi sa cenných papierov. Ide teda o obchodný záväzkový vzťah, tak ako je definovaný v § 261 Obchodného zákonníka a spravuje sa Obchodným zákonníkom, čo napokon zrejme medzi účastníkmi konania ani nie je sporné. Sporným je jedine, či sa právo na vydanie bezdôvodného obohatenia, ktoré v súvislosti s uvedeným vzťahom vzniklo, premlčuje podľa § 107 Obč. zák. alebo § 397 Obch. zák. Zastávam názor, že premlčanie práva na vydanie bezdôvodného obohatenia v obchodných vzťahoch sa spravuje ustanoveniami Obchodného zákonníka.

Ústavný súd v náleze vydanom pod sp. zn. IV. ÚS 214/04 sa zaoberal obdobným problémom. I keď sa nález týkal len jedného špecifického prípadu bezdôvodného obohatenia, sú východiská jeho rozhodnutia použiteľné aj pre riešenie otázky premlčania iných práv v obchodných vzťahoch, keď vyslovil názor, že aj keď sa bezdôvodné obohatenie riadi Občianskym zákonníkom, premlčanie práv z neho v obchodných vzťahoch bude podliehať iným pravidlám ako tým, ktoré platia v režime Občianskeho zákonníka.

Senátu ústavného súdu je nepochybne známe naše vyjadrenie v uvedenej veci. Keďže problematika bezdôvodného obohatenia v uvedenej veci bola užšia, považujem za vhodné

naše vyjadrenie stručne doplniť, resp. ho modifikovať. Treba prisvedčiť sťažovateľovi, že Obchodný zákonník v § 394 ods. 2 odchylné upravuje iba premlčanie práva na vrátenie bezdôvodného obohatenia získaného plnením z neplatnej zmluvy (treba však poznamenať, že odchylné upravuje v ods. 1 aj vrátenie plnenia zo zmluvy, od ktorej sa odstúpilo a v ods. 3 premlčanie práva na náhradu škody podľa § 268). Obchodný zákonník pre premlčanie práva na vydanie bezdôvodného obohatenia, ktoré vzniklo iným ako uvedeným spôsobom, nemá žiadne osobitné ustanovenie, čo však neznamená, že Obchodný zákonník premlčaciu dobu pre tieto (a ďalšie) práva neupravuje. Obchodný zákonník má komplexnú úpravu premlčania obsiahnutú v §§ 391 až 408. Upravuje začiatok a plynutie premlčacej doby, i jej dĺžku. V § 394 ods. 2 (rovnako ako v ods. 1 a 3) odchylné upravuje len začiatok plynutia premlčacej doby, nie jej dĺžku. Tú, ako všeobecnú stanovuje v § 397 Obch. zák. Toto ustanovenie však nie je jediným ustanovením Obchodného zákonníka upravujúcim premlčaciu dobu. Ustanoveniami, ktoré ako výnimku zo všeobecnej úpravy stanovujú inú premlčaciu dobu je § 398 (desaťročná, ako maximálna pri náhrade škody), § 389 (jednoročná pri právach, ktoré vznikli zo škody na dopravovaných veciach), aj § 401. Ak takto nie je osobitne upravená premlčacia doba pre iné práva, neznamená to, že sa má použiť premlčacia doba upravená v Obč. zák. Obchodné záväzkové vzťahy sa spravujú predovšetkým Obchodným zákonníkom (§ 1 ods. 2). V spojení s § 397 to potom znamená, že ak Obchodný zákonník pre premlčanie niektorého práva neustanovuje osobitnú premlčaciu dobu, právo sa premlčuje vo všeobecnej premlčacej dobe 4 rokov. Treba súhlasiť s názorom sťažovateľa, že slovné spojenie „ak zákon“, použité v § 397, nevylučuje použitie aj iného ako Obchodného zákonníka, znamená to, že použitie § 397 Obch. zák. je vylúčené nielen vtedy, keď Obchodný zákonník upravuje inú premlčaciu dobu, ale aj vtedy, ak by iný zákon (nielen Občiansky zákonník) výslovne stanovil, že na premlčanie konkrétne vymenovaného práva (v prejednávacom prípade práva na vydanie bezdôvodného obohatenia, vzniklého z obchodného záväzkového vzťahu) sa použije iná premlčacia doba. Občiansky zákonník, ani iný zákon však takéto ustanovenie nemá. Nie je ním § 101 Obč. zák., ktorý stanovuje všeobecnú premlčaciu dobu pre občianskoprávne vzťahy, ktorá sa použije, ak nie je v ďalších ustanoveniach uvedené inak. Nie je ním ani § 107, ktorý je vo vzťahu k § 101 špeciálnym ustanovením, keďže tiež neuvádza, že sa tam uvedené doby použijú aj na premlčanie práva na vydanie bezdôvodného obohatenia v obchodných vzťahoch. Nie je

preto dôvod na použitie úpravy premlčania podľa Občianskeho zákonníka. Takýto výklad vyplýva z toho, že Obchodný zákonník je vo vzťahu k Občianskemu zákonníku predpisom zvláštnym. Ustanovenia §§ 391 a 397 Obch. zák. majú preto v pomere k § 107 Obč. zák. povahu *lex specialis* a nie naopak. Napokon skutočnosť, že Obchodný zákonník nemá samostatnú úpravu bezdôvodného obohatenia, neznamená, že tým mienil záväzkové vzťahy súvisiace s bezdôvodným obohatením, ktoré vzniklo v obchodných vzťahoch vylúčiť z okruhu obchodných záväzkových vzťahov. Ide len o legislatívne technický spôsob úpravy týchto vzťahov, odkazom na úpravu iného zákona (§ 1 ods. 2 Obch. zák.), ktorá vyhovuje aj potrebám úpravy obchodných záväzkových vzťahov bez toho, aby sa úprava opakovala aj v Obchodnom zákonníku. Nič to však nemení na tom, že tieto vzťahy, pokiaľ zodpovedajú definícii v § 261 Obch. zák., majú charakter obchodných záväzkových vzťahov. Podľa § 1 ods. 2 Obch. zák. treba riešiť podľa úpravy v Obč. zák. len tie otázky, ktoré neupravuje Obch. zák., teda vznik a obsah bezdôvodného obohatenia a práva na jeho vydanie. Otázka premlčania práva na jeho vydanie je riešiteľná podľa úpravy Obch. zák., preto na použitie ustanovení Obč. zák. nie je dôvod.

Sťažovateľ v sťažnosti uvádza, že doterajšia judikačná prax ustálila, že Obchodný zákonník v § 394 ods. 2 odchyľne upravuje iba premlčanie práva na vydanie bezdôvodného obohatenia, získaného plnením z neplatnej zmluvy. Poukazuje pritom na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky uverejnené v Zbierke stanovísk a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod číslom 34 v čiastke 2 ročník 2002. Rozhodnutie napadnuté sťažnosťou, ani názor prezentovaný týmto vyjadrením, nie je v rozpore s uvedeným rozhodnutím. Súd v uverejnenom rozhodnutí riešil prípad bezdôvodného obohatenia, ktoré vzniklo plnením z neplatnej zmluvy. Riešiac problém premlčania Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozhodnutí dospel k záveru, že toto právo sa premlčuje podľa príslušných ustanovení Obchodného zákonníka. Premlčaním práva na vydanie iných druhov bezdôvodného obohatenia sa rozhodnutie nezaoberá a nezaujíma k nemu stanovisko.

Sťažovateľ v sťažnosti odkazuje na českú odbornú literatúru (doc. Marek) a najmä na rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 35 Obo 619/2002. Vo vyjadrení vo veci sp. zn. IV. ÚS 214/04 sme podrobnejšie poukázali na českú judikatúru a literatúru zaujímavú opačné stanovisko. Naše vyjadrenie bolo prevzaté do rozhodnutia, preto nepovažujem za potrebné ho v celom rozsahu opakovať. Za užitočné však považujem

osobitne upozorniť len na rozhodnutie tzv. veľkého senátu obchodného kolégia NS ČR, ktoré zjednocuje súdnu prax pri riešení premlčania práva na vydanie bezdôvodného obohatenia v obchodných vzťahoch. Okrem iného reaguje aj na rozhodnutie sp. zn. 25 Cdo 2250/2000, na ktoré poukazuje sťažnosť. Rozhodnutie bolo uverejnené v oficiálnej Sbíрке soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2004, částka 3 pod č. 26. Podľa stanoviska vysloveného v rozhodnutí, premlčanie práva na vydanie bezdôvodného obohatenia, ktoré vzniklo medzi podnikateľmi pri ich podnikateľskej činnosti prijatím plnenia z právneho dôvodu, ktorý odpadol (teda iný typ bezdôvodného obohatenia, ako je upravený v § 394 Obch. zák.), sa riadi Obchodným zákonníkom. V tomto rozhodnutí NS ČR pripomenul aj záver Ústavného súdu ČR z 8. júla 1999 sp. zn. III. ÚS 140/99, podľa ktorého rozhodujúce pri riešení, ktorý právny predpis sa má použiť, je podstata spoločenského vzťahu, v ktorom podnikateľ vystupoval.

Z uvedených dôvodov navrhujeme ústavnú sťažnosť zamietnuť.»

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 5 Obo/86/2005 zo 6. októbra 2005 v spojení s rozsudkom krajského súdu č. k. 34 Cb 214/01-Hu-74 z 1. decembra 2004.

Na základe analýzy obsahu sťažnosti sťažovateľky ústavný súd ustálil, že pre posúdenie, či namietaným rozsudkom najvyššieho súdu v spojení s namietaným rozsudkom krajského súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, je potrebné zaujať stanovisko k trom okruhom problémom:

1. Či podanie žalobcu doručené krajskému súdu 17. júla 2002 malo charakter zmeny návrhu na začatie konania, ku ktorému mal krajský súd povinnosť vydať podľa § 95 OSP uznesením súhlas a následne mal najvyšší súd nevydanie tohto súhlasu hodnotiť ako podstatnú vadu konania, ktorá by zakladala dôvod na zrušenie napadnutého rozsudku krajského súdu.

2. Či krajský súd a najvyšší súd nesprávne posúdili sťažovateľkou vznesenú námietku premlčania, t. j., či sa v danom prípade malo pri riešení otázky premlčania aplikovať ustanovenie § 107 Občianskeho zákonníka a nie príslušné ustanovenia Obchodného zákonníka.

3. Či výklad slovného spojenia „zmluva stráca platnosť“ použitého v druhej vete článku III v bode 1 zmluvy, ktoré krajský súd, ako aj najvyšší súd vyložili v napadnutých rozsudkoch vo význame „zmluva sa zrušuje“, t. j., že právne účinky zmluvy zanikli už z toho faktu, že žalobca nezaplatil sťažovateľke celkovú cenu kúpy najneskôr v deň dohodnutý v zmluve, ale až nasledujúci deň, je z ústavného hľadiska akceptovateľný a udržateľný.

Ad 1) V záujme zaujatia stanoviska k prvému okruhu problémov ústavný súd preskúmal spis krajského súdu sp. zn. 34 Cb 214/01 a zistil nasledovné:

a) 17. júla 2002 bolo krajskému súdu doručené podanie žalobcu označené ako „*Doplnenie žaloby a zmena žalobného petitu*“,

b) 26. marca 2004 bolo krajskému súdu doručené podanie sťažovateľky označené ako „*Vyjadrenie k doplneniu pôvodnej žaloby a zmene žalobného petitu*“, pričom z označenia tohto podania ani z jeho obsahu nevyplýva, že podanie žalobcu doručené krajskému súdu 17. júla 2002 hodnotí ako zmenu návrhu na začatie konania, ku ktorému je potrebný súhlas krajského súdu podľa § 95 OSP,

c) v odvolaní proti napadnutému rozsudku krajského súdu z 26. januára 2005, doručenom krajskému súdu 28. januára 2005, sťažovateľka nenamietala medzi odvolacími dôvodmi procesné pochybenie krajského súdu spočívajúce v tom, že krajský súd nevydal

uznesením súhlas na zmenu návrhu na začatie konania podľa § 95 OSP na základe podania žalobcu doručeného krajskému súdu 17. júla 2002,

d) 18. apríla 2005 bolo najvyššiemu súdu doručené podanie sťažovateľky zo 4. apríla 2005 označené ako „*Podanie žalovaného, ktorým dopĺňa uplatnené odvolacie dôvody v odvolaní z 26. 01. 2005 ...*“, v ktorom poukazuje na skutočnosť, že krajský súd mal na základe podania žalobcu doručeného krajskému súdu 17. júla 2002 rozhodnúť o zmene návrhu na začatie konania podľa § 95 OSP, pričom „*...Uvedený nedostatok spôsobuje zmätočnosť napadnutého rozsudku a opodstatnenosť odvolacieho dôvodu podľa § 205 ods. 2, písm. a) a b) O. s. p.*“,

e) v odôvodnení napadnutého rozsudku najvyššieho súdu sa vo vzťahu k podaniu sťažovateľky zo 4. apríla 2005 uvádza „*Inými odvolacími dôvodmi uvedenými žalovaným v podaní zo 4. 4. 2005 označenom ako doplnenie uplatnených odvolacích dôvodov v odvolaní zo dňa 26. 1. 2005 sa odvolací súd nemohol zaoberať, pretože boli uplatnené po uplynutí lehoty na odvolanie (§ 205 ods. 3 O. s. p.)*“.

Na základe uvedených zistení ústavný súd konštatoval, že postup najvyššieho súdu, ktorým odmietol zaoberať sa odvolacími dôvodmi uvedenými v podaní sťažovateľky zo 4. apríla 2005 z dôvodu uvedeného v § 205 ods. 3 OSP, je z ústavného hľadiska akceptovateľný a udržateľný, a preto nemohol mať za následok porušenie základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Zároveň sa ústavný súd stotožnil s názorom predsedu najvyššieho súdu vysloveným v jeho vyjadrení doručenom ústavnému súdu 10. júla 2006, podľa ktorého, „*... ak sa aj súd prvého stupňa dopustil procesného pochybenia v tom, že bez rozhodnutia o pripustení zmeny žaloby prejednal žalobu podľa zmeneného návrhu, zrejme sa toto pochybenie nemohlo v ničom dotknúť základných práv sťažovateľa, najmä mu tým nebola odňatá možnosť uplatniť všetky jeho procesné práva*“ a na základe toho konštatoval, že nevydanie súhlasu k zmene návrhu na začatie konania podľa § 95 OSP nemožno v danom prípade hodnotiť ako pochybenie takej intenzity, ktoré by malo za následok porušenie základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy postupom krajského súdu.

Ad 2) Vo vzťahu k sťažovateľkou uplatnenej námietke premlčania sa v napadnutom rozsudku najvyššieho súdu okrem iného uvádza nasledovné:

„Súd prvého stupňa žalobcom uplatený nárok posúdil titulom vydania bezdôvodného obohatenia podľa ustanovenia § 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka ...

Podľa § 397 Obchodného zákonníka, ak zákon neustanovuje pre jednotlivé práva inak, je premlčacia doba štyri roky. Pri práve na vydanie bezdôvodného obohatenia (bezdôvodné obohatenie z neplatnej zmluvy, bezdôvodné obohatenie z plnenia bez právneho dôvodu, bezdôvodné obohatenie z plnenia na základe právneho dôvodu, ktorý odpadol a podobne), obchodný zákonník síce výslovne začiatok premlčacej doby neupravuje, čo vlastne znamená len to, že tieto nároky treba posudzovať podľa komplexnej úpravy všeobecných ustanovení Obchodného zákonníka o premlčaní (§ 391 a § 397).

Konanie bolo začaté dňa 27. 12. 2001, kedy súdu prvého stupňa došiel návrh na jeho začatie (§ 82 ods. 1 O. s. p.), nesporne pred uplynutím všeobecnej štvorročnej premlčacej doby, ktorá v posudzovanej veci začala plynúť dňa 1. 8. 1998. Právna úprava premlčania pri práve na vydanie bezdôvodného obohatenia je komplexne upravená v obchodnom zákonníku a všetky otázky s ňou súvisiace treba riešiť podľa týchto ustanovení, preto aplikácia ustanovení o všeobecnej trojročnej premlčacej doby podľa Občianskeho zákonníka je neprípustná (§ 1 ods. 2 Obchodného zákonníka). Z uvedených dôvodov ani tento odvolací dôvod žalovaného nemôže obstať.“

Ústavný súd už v konaní vedenom pod sp. zn. IV. ÚS 214/04 vyslovil právny názor, podľa ktorého „...aj keď sa bezdôvodné obohatenie riadi Občianskym zákonníkom, premlčanie práv z neho v obchodných vzťahoch bude podliehať iným pravidlám ako tým, ktoré platia v režime Občianskeho zákonníka“. Ústavný súd v tejto súvislosti uviedol, že si je na jednej strane vedomý toho, že citovaný právny názor sa v označenom konaní týkal len jedného špecifického prípadu bezdôvodného obohatenia, ale zároveň, stotožňujúc a opierajúc sa o vyššie citovanú argumentáciu z vyjadrenia predsedu najvyššieho súdu, konštatoval, že citovaný právny názor vyslovený v konaní sp. zn. IV. ÚS 214/04 je použiteľný aj pre riešenie premlčania iných práv v obchodných vzťahoch, a na tomto základe uzavrel, že v danom prípade postupovali tak krajský súd, ako aj najvyšší súd správne, ak dospeli k záveru, že na dĺžku doby premlčania je v danom prípade potrebné

aplikovať všeobecnú, t. j. štvorročnú premlčaciu dobu ustanovenú v § 397 Obchodného zákonníka. Z uvedeného dôvodu nemohlo preto podľa názoru ústavného súdu dôjsť k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

Ad 3) V odôvodnení napadnutého rozsudku krajského súdu sa vo vzťahu k tretiemu okruhu problémov okrem iného uvádza:

«... V článku III bode 1 druhej vete zmluvy si však zmluvné strany výslovne dohodli, že v prípade, ak G. a. s. neuhradí kúpnu cenu na účet B. a. s. v deň kúpy, t. j. desiaty deň po podpise zmluvy, zmluva stráca platnosť, čomu korešponduje právny termín „zmluva sa zrušuje“. V rámci zmluvnej voľnosti zmluvné strany majú možnosť i právo dohodnúť sa na zrušení zmluvy, pričom podľa názoru súdu práve takúto vôľu vyjadrili obe zmluvné strany v článku III bode 1, druhej vete zmluvy o spätnom odkupe akcií napriek tomu, že použili termín „zmluva stráca platnosť.“»

K predmetnému okruhu problémov sa najvyšší súd v odôvodnení napadnutého rozsudku okrem iného vyjadril nasledovne:

«... Z hľadiska zmluvnej voľnosti obchodných záväzkových vzťahov dojednanie o doložení času v zmluve znamená, že právne účinky právneho úkonu buď nastanú (dies a gou), alebo zaniknú (dies ad quem). Doloženie času je tak vedľajším dojednaním v zmluve, podľa ktorého, buď právne účinky vzniknú alebo zaniknú.

Žalobca v súlade s článkom II. bod 1 zmluvy mal cenu kúpy 35 000 000 Sk zaplatiť žalovanému do desať dní od podpisu zmluvy, teda do 30. 7. 1998, čo sa nestalo, pretože zaplatil až dňa 31. 7. 1998. Plnil tak bez právneho dôvodu, pretože právne účinky zmluvy zanikli dňa 30. 7. 1998 v súlade s vôľou účastníkov záväzkového vzťahu, ktorý vyjadrili tak, že, ak kupujúci G., a. s., neuhradí predávajúcemu dohodnutú cenu cenného papiera 35 000 000 Sk do 30. 7. 1998, „zmluva stráca platnosť“. Nezaplatením kúpnej ceny kupujúcim najneskôr dňa 30. 7. 1998, preto podľa vedľajšieho dojednania o doložení času právne účinky zmluvy zanikli. Ak teda žalobca zaplatil žalovanému kúpnu cenu 35 000 000 Sk až dňa 31. 7. 1998, stalo sa tak v súlade s vôľou účastníkov záväzkového vzťahu po jeho zániku, teda bez právneho dôvodu. Podľa § 451 ods. 1 Občianskeho zákonníka, kto sa na úkor iného bezdôvodne obohatí, musí obohatenie vydať.»

Podľa názoru sťažovateľky vyjadreného v sťažnosti oba procesne konajúce súdy použitím citovaného výkladu okrem iného nezohľadnili všetky „*okolnosti obchodného prípadu, z ktorého spor vznikol*“ a nesnažili sa komplexne pochopiť riešený prípad, pričom favorizovali „*arbitrážny prístup*“, a preto postupovali „*v príkrom rozpore s požiadavkou (ústavnou a zákonnou) na nestranný a spravodlivý proces*“.

Ústavný súd sa nestotožnil s názormi sťažovateľky týkajúcimi sa predmetného okruhu problémov a uzavrel, že výklad, ktorý uplatnil v napadnutých rozsudkoch krajský súd, ako aj najvyšší súd vo vzťahu k výkladu článku III bodu 1 v druhej vete zmluvy je z ústavného hľadiska akceptovateľný a udržateľný, a preto podľa jeho názoru uplatnením tohto výkladu nedošlo k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

Na tomto základe ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. marca 2007